

THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP THÚC ĐẨY HOẠT ĐỘNG TRUY XUẤT NGUỒN GỐC CHO CÁC SẢN PHẨM OCOP CỦA NHÀ KHỞI NGHIỆP, DOANH NHÂN TRẺ TỈNH QUẢNG BÌNH

ThS. NGUYỄN HỮU LONG

1. Đặt vấn đề

Truy xuất nguồn gốc là hoạt động theo dõi, nhận diện và ghi lại thông tin về nguồn gốc, lịch sử, xuất xứ, quá trình vận chuyển của một sản phẩm, đảm bảo tính an toàn, chất lượng, độ tin cậy của sản phẩm theo các giai đoạn từ khi sản xuất đến khi tiêu thụ.

Truy xuất là giải pháp kiểm tra chất lượng sản phẩm hiệu quả, nhanh chóng, đảm bảo mua hàng chính hãng và an toàn. Một số nước trên thế giới đã áp dụng truy xuất thông tin sản phẩm như một quy định bắt buộc phải có, để đảm bảo nhận diện chất lượng sản phẩm và cơ sở sản xuất như: Liên minh châu Âu, Anh, Hoa Kỳ, Ireland, Canada, Ấn Độ, Thái Lan...

Hiện nay, hàng giả, hàng nhái với chất lượng không đảm bảo, nguồn gốc xuất xứ không rõ ràng là nỗi sợ của hàng triệu người tiêu dùng Việt Nam. Mặc dù cơ quan chức năng và doanh nghiệp đã tìm nhiều cách để ngăn chặn hàng giả, hàng kém chất lượng nhưng vẫn xuất hiện ở mọi nơi, len lỏi vào cuộc sống, ảnh hưởng đến sức khỏe và cuộc sống người dân.

Mặt khác, theo xu thế phát triển của thị trường, bên cạnh những đòi hỏi ngày càng cao về chất lượng sản phẩm, người tiêu dùng đã dần ý thức được việc tự bảo vệ lợi ích và sức khỏe của bản thân. Đó cũng là lúc việc truy xuất nguồn gốc, nhất là những mặt hàng ảnh hưởng trực tiếp đến sức khỏe như nông sản, thực phẩm, mỹ phẩm, đồ gia dụng... trở thành tiêu chuẩn cần thiết.

Về phía doanh nghiệp, truy xuất nguồn gốc giúp kiểm soát rủi ro phát sinh khi theo dõi, xác minh toàn bộ đường đi của hàng hóa. Đây

không chỉ là bước để các doanh nghiệp tạo sự tin tưởng nơi khách hàng, mà còn bảo vệ uy tín của sản phẩm và doanh nghiệp, qua đó giúp doanh nghiệp hướng đến chinh phục thị trường quốc tế vốn đòi hỏi rất khắt khe về truy xuất nguồn gốc hàng hóa trong cả sản xuất lẫn thương mại.

Đối với các cơ quan quản lý nhà nước thì đây chính là công cụ hữu ích phục vụ cho công tác quản lý, kiểm soát thị trường hàng hóa đảm bảo an toàn, lành mạnh theo quy định của pháp luật.

Bên cạnh đó, truy xuất nguồn gốc hàng hóa cũng góp phần tạo thuận lợi cho hoạt động thương mại. Đối với xuất khẩu hàng hóa, nếu không đáp ứng được yêu cầu về truy xuất nguồn gốc thì sẽ mất đi lợi thế cạnh tranh trên thị trường quốc tế. Khi áp dụng truy xuất nguồn gốc vào hàng hóa xuất khẩu, tức là đã tiến thêm một bước trong việc hội nhập sâu vào chuỗi giá trị chung. Còn đối với hàng hóa nhập khẩu, thông qua việc truy xuất có thể kiểm soát chất lượng của các mặt hàng nhập khẩu tốt hơn, tạo được niềm tin cho người tiêu dùng và sự cạnh tranh bình đẳng giữa hàng nhập khẩu và hàng sản xuất trong nước.

Hiện nay, Chương trình mỗi xã một sản phẩm đã thúc đẩy phát triển các sản phẩm khởi nghiệp OCOP tại khu vực nông thôn gia tăng về mặt số lượng. Tuy nhiên, mặt trái của việc phát triển nhiều sản phẩm OCOP dẫn đến hàng giả, hàng kém chất lượng ngày càng nhiều. Do vậy, Quyết định số 100/QĐ-TTg, ngày 19/1/2019 của Thủ tướng Chính phủ đã ban hành phê duyệt Đề án triển khai, áp dụng và quản lý hệ thống truy xuất nguồn gốc (Quyết

định 100) là lang pháp lý quan trọng trong việc hỗ trợ nhà khởi nghiệp, doanh nhân trẻ khởi nghiệp trong lĩnh vực nông nghiệp tại Việt Nam nói chung và nhà khởi nghiệp, doanh nhân trẻ trong lĩnh vực nông nghiệp tại Quảng Bình đảm bảo tiêu chuẩn chất lượng, hướng đến thúc đẩy các sản phẩm khởi nghiệp khu vực nông thôn giao thương quốc tế.

2. Thực trạng sản phẩm OCOP hoạt động truy xuất nguồn gốc cho các sản phẩm OCOP của nhà khởi nghiệp, doanh nhân trẻ tỉnh Quảng Bình thời gian qua

Trong những năm qua, Hội Doanh nhân trẻ, Cộng đồng khởi nghiệp tỉnh có khoảng 20 sản phẩm là sản phẩm OCOP đạt chuẩn 3 sao, 4 sao, trong đó có một số sản phẩm OCOP tiêu biểu như: Rau sạch An Nông, rượu sim Xuân Hưng, cá chình Tiến Vua, cá chình Thăng Hoa, thịt chim Trĩ, trứng chim Trĩ, khoai deo Hải Ninh, cá lóc khô tẩm gia vị, mực khô...

Sau khi đạt OCOP, các doanh nghiệp, hội viên chưa triển khai, ứng dụng sâu rộng hệ thống truy xuất nguồn gốc cho khách trong nước và quốc tế, mà mới dừng lại mức thông tin sản phẩm của các chủ thể OCOP hiện trên trang thông tin <http://ocop.quangbinh.gov.vn>, chưa đầy đủ thông tin về nguồn gốc, xuất xứ sản phẩm, chỉ mới thông tin giới thiệu về doanh nghiệp và đầu mối liên hệ về sản phẩm.

Hội Doanh nhân trẻ, Cộng đồng khởi nghiệp tỉnh chưa tiếp cận được hệ thống văn bản pháp lý, tài liệu hướng dẫn về truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa đối với sản phẩm OCOP nên nhiều hội viên chưa nắm hết thông tin qua kênh của Hội mà trực tiếp thông qua các kênh khác. Chưa tiếp cận được nhiều các văn bản hướng dẫn của các sở, ban, ngành chuyên môn như Sở Khoa học và Công nghệ, Sở Công Thương, Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn nên hoạt động OCOP gắn với việc truy xuất nguồn gốc chưa đưa vào chủ trương, nghị quyết của Đại hội Hội Doanh nhân trẻ, chương trình công tác Hội Doanh nhân trẻ, Cộng đồng khởi nghiệp hằng năm,

nên việc triển khai còn lẻ tẻ, chưa đồng bộ, chưa có sự ảnh hưởng sâu rộng đối với lãnh đạo, hội viên trong Hội Doanh nhân trẻ và Cộng đồng khởi nghiệp nói riêng cũng như lan tỏa đối với nhà khởi nghiệp, doanh nhân trẻ toàn tỉnh nói chung.

Ngoài ra, Hội Doanh nhân trẻ, Cộng đồng khởi nghiệp tỉnh chưa triển khai mạnh mẽ các chương trình thương mại quốc tế trong việc phát triển các sản phẩm OCOP sang quốc tế, chưa triển khai hợp tác quốc tế trong lĩnh vực truy xuất nguồn gốc, chưa có cơ hội tham gia nhiều các hội nghị, hội thảo quốc tế về truy xuất nguồn gốc tại Việt Nam với sự tham gia của các bộ, cơ quan, tổ chức; chưa tổ chức được các hoạt động liên quan đến OCOP và truy xuất nguồn gốc cho hội viên cũng như nhà khởi nghiệp, doanh nhân trẻ trên toàn tỉnh.

3. Đề xuất giải pháp thúc đẩy hoạt động truy xuất nguồn gốc cho các sản phẩm OCOP của nhà khởi nghiệp, doanh nhân trẻ tỉnh Quảng Bình thời gian tới

- Giải pháp hành lang pháp lý

Ủy ban nhân dân tỉnh Quảng Bình tiếp tục hoàn thiện hành lang pháp lý hỗ trợ doanh nghiệp khởi nghiệp, đặc biệt khởi nghiệp OCOP gắn với truy xuất nguồn gốc; Giao nhiệm vụ cho Hội Doanh nghiệp tỉnh, Hội Doanh nhân trẻ tỉnh, Cộng đồng khởi nghiệp tỉnh kết nối và liên kết nhân lực nhà nước, tư nhân để tư vấn, hỗ trợ về các thủ tục pháp lý, hành chính cho các doanh nghiệp khởi nghiệp đổi mới sáng tạo trong lĩnh vực nông nghiệp, nông thôn gắn với truy xuất nguồn gốc. Chỉ đạo Sở Khoa học và Công nghệ cần tiếp tục nâng cao vai trò là cơ quan quản lý đầu mối triển khai Quyết định 844, Quyết định 188/QĐ-TTg ngày 19/2/2021 của Thủ tướng Chính phủ về việc sửa đổi, bổ sung một số điều của Quyết định 844. Ngoài ra, UBND tỉnh tiếp tục chỉ đạo các sở, ban, ngành và đoàn thể liên quan cần tích cực triển khai, đánh giá công tác triển khai theo hằng năm, định kỳ như: Nghị quyết số 06/2021/NQ-HĐND ngày 13/8/2021

của Hội đồng nhân dân tỉnh quy định chính sách hỗ trợ sáng tạo khoa học và đổi mới công nghệ trên địa bàn tỉnh Quảng Bình giai đoạn 2021-2025, Nghị quyết Đại hội Đảng bộ tỉnh Quảng Bình khóa XVII, Quyết định số 5224/QĐ-UBND ngày 31/12/2019 của UBND tỉnh về việc ban hành đề án hỗ trợ doanh nghiệp nhỏ và vừa trên địa bàn tỉnh Quảng Bình đến năm 2025, Chương trình phối hợp số 636/CTPT-BKH&CN-UBND ngày 26/4/2021 giữa Bộ KH&CN và UBND tỉnh Quảng Bình, Kế hoạch số 1563/KH-UBND ngày 16/8/2021 của UBND tỉnh Quảng Bình triển khai Chương trình mỗi xã một sản phẩm tỉnh Quảng Bình giai đoạn 2021-2025, Kế hoạch 767/KH-UBND ngày 7/5/2020 của UBND tỉnh Quảng Bình thực hiện đề án triển khai, áp dụng và quản lý hệ thống truy xuất nguồn gốc trên địa bàn tỉnh Quảng Bình giai đoạn 2020-2025 và định hướng đến năm 2030.

- Giải pháp phát triển nguồn nhân lực nhà khởi nghiệp, doanh nhân, doanh nghiệp tỉnh Quảng Bình phát triển sản phẩm OCOP gắn liền với truy xuất nguồn gốc tầm quốc tế

Các sở, ban, ngành chuyên môn, cụ thể là Sở Khoa học và Công nghệ chủ trì phối hợp với Sở Công Thương, Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Tỉnh Đoàn, Hội Liên hiệp Thanh niên Việt Nam tỉnh, Hội Doanh nhân trẻ, Cộng đồng khởi nghiệp kết nối và hình thành mạng lưới doanh nghiệp khởi nghiệp OCOP Quảng Bình để thúc đẩy doanh nghiệp, doanh nhân tại Quảng Bình, đặc biệt là thanh niên lập nghiệp tại nông thôn hiểu về OCOP gắn liền với truy xuất nguồn gốc.

Sở Khoa học và Công nghệ phối hợp với Sở Giáo dục và Đào tạo để tổ chức các chương trình nâng cao năng lực về đổi mới sáng tạo và khởi nghiệp cho khu vực nông thôn, miền núi, hướng đến hình thành sản phẩm OCOP, xây dựng học phần, môn học đổi mới sáng tạo và khởi nghiệp trong chương trình đào tạo trung học phổ thông, đại học, cao đẳng, giúp học sinh, sinh viên nâng cao nhận thức và trở thành

những hạt nhân tương lai tại khu vực nông thôn khởi nghiệp các sản phẩm OCOP.

Hội Doanh nhân trẻ, Hội Doanh nghiệp tỉnh, Cộng đồng khởi nghiệp tỉnh Quảng Bình tiếp tục tổ chức các chương trình đào tạo nâng cao năng lực cho doanh nghiệp, đặc biệt là doanh nghiệp trẻ, doanh nghiệp khởi nghiệp, nhân rộng các mô hình OCOP đổi mới, hiệu quả, khai thác tiềm năng, thế mạnh của tỉnh, hướng đến trở thành điểm sáng về khoa học và công nghệ theo hướng bền vững ở khu vực Bắc Trung Bộ giai đoạn 2021-2025 và định hướng đến năm 2030, thúc đẩy các sản phẩm OCOP hội viên vươn tầm quốc tế.

- Giải pháp phát triển văn hóa truy xuất nguồn gốc để đảm bảo quyền lợi người tiêu dùng

Các sở, ban, ngành chuyên môn, cụ thể là Sở Khoa học và Công nghệ phối hợp với Sở Thông tin và Truyền thông, Báo Quảng Bình, Đài Phát thanh và Truyền hình, Sở Văn hóa và Thể thao, Sở Du lịch tiếp tục đẩy mạnh công tác truyền thông về văn hóa truy xuất nguồn gốc, tổ chức các chương trình truyền hình tôn vinh các hoạt động dịch vụ, sản phẩm thương hiệu có nguồn gốc an toàn, chất lượng, đặc biệt sản phẩm OCOP, VietGAP cũng như các sản phẩm khác; truyền thông, nhân rộng các điển hình, mô hình doanh nghiệp, doanh nhân có các sáng kiến, nhiều thành công trong hoạt động xây dựng sản phẩm OCOP có nguồn gốc, thương hiệu; tổ chức và truyền thông mạnh mẽ cuộc thi khởi nghiệp sáng tạo trong lĩnh vực nông nghiệp trên địa bàn để lan tỏa tinh thần khởi nghiệp sáng tạo đến các đối tượng tổ chức, cá nhân và cộng đồng khởi nghiệp trên địa bàn và khu vực Bắc Trung Bộ.

Sở Khoa học và Công nghệ phối hợp với Hội Doanh nhân trẻ, Cộng đồng khởi nghiệp, Sở Công Thương tổ chức tuyên truyền, phổ biến các quy định, hướng dẫn về truy xuất nguồn gốc, vận động người sản xuất, doanh nghiệp áp dụng quy trình truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa; giúp các tổ chức, cá nhân nhận thức rõ về lợi ích của việc minh bạch

thông tin, truy xuất nguồn gốc để đảm bảo các giải pháp truy xuất nguồn gốc kết nối với công truy xuất nguồn gốc quốc gia.

Người tiêu dùng tạo thói quen, văn hoá truy xuất nguồn gốc để giúp loại bỏ các hoạt động hàng giả, hàng nhái, thúc đẩy sản phẩm OCOP chân chính, sản phẩm có chất lượng, đảm bảo sức khỏe hằng ngày.

- Giải pháp thúc đẩy vốn đầu tư, tư vấn, hỗ trợ các doanh nghiệp khởi nghiệp trong lĩnh vực nông nghiệp OCOP gắn với truy xuất nguồn gốc

Hội Doanh nhân trẻ phối hợp với các đơn vị tham mưu UBND tỉnh hình thành nên quỹ đầu tư hỗ trợ doanh nghiệp khởi nghiệp trên cơ sở kinh nghiệm một số mô hình OCOP gắn với truy xuất nguồn gốc thành công.

Sở Khoa học và Công nghệ tiếp tục phối hợp với Sở Kế hoạch và Đầu tư, các tổ chức

đoàn thể và sở, ban, ngành liên quan để hỗ trợ, tư vấn pháp luật cho cộng đồng doanh nghiệp, các nhà khởi nghiệp, các doanh nhân trẻ, hỗ trợ sản xuất thử nghiệm và hoàn thiện sản phẩm mới, mô hình kinh doanh OCOP sáng tạo, đổi mới phù hợp với bối cảnh kinh tế trên địa bàn tỉnh, thúc đẩy việc đầu tư, tư vấn xây dựng sản phẩm OCOP đảm bảo nguồn gốc tại nông thôn. Đẩy mạnh việc kêu gọi đầu tư trong nước và quốc tế hoặc liên kết các ngân hàng để hỗ trợ lãi suất vay vốn thực hiện các dự án khởi nghiệp đổi mới sáng tạo, doanh nghiệp khởi nghiệp sáng tạo đối với sản phẩm OCOP gắn với truy xuất nguồn gốc trên địa bàn tỉnh. Tham mưu UBND tỉnh các cơ chế khuyến khích tổ chức, cá nhân, doanh nghiệp trên địa bàn đầu tư xây dựng hệ thống truy xuất nguồn gốc và các hoạt động khác gia tăng năng suất, chất lượng sản phẩm, đảm bảo quyền lợi người tiêu dùng ■

THÚC ĐẨY NGHIÊN CỨU KHOA HỌC... (Tiếp theo trang 29)

đều; màu sắc sáng; không mang mầm bệnh. Thời gian nuôi: 2 vụ, mỗi vụ nuôi 2 ha (1 vụ nuôi từ tháng 5 đến tháng 12 năm 2021 và 1 vụ nuôi từ tháng 4 đến tháng 12 năm 2022). Năng suất 20 tấn/ha, tỷ lệ sống >70%, sản lượng của 2 vụ là 80 tấn ốc thương phẩm (cỡ trung bình 130-160 con/kg), đảm bảo an toàn vệ sinh thực phẩm (không có dư lượng thuốc kháng sinh). Mô hình 1 ha, cỡ ốc giống thả là 25.000 - 35.000 con/kg, đạt tiêu chuẩn: kích cỡ đồng đều; màu sắc sáng; không mang mầm bệnh. Thời gian nuôi: 2 vụ, mỗi vụ nuôi 0,5 ha (1 vụ nuôi từ tháng 5 đến tháng 11 năm 2021 và 1 vụ nuôi từ tháng 4 đến tháng 10 năm 2022). Năng suất 20 tấn/ha, tỷ lệ sống >70%, sản lượng của 2 vụ là 20 tấn ốc thương phẩm (cỡ trung bình 130-160 con/kg), đảm bảo an toàn vệ sinh thực phẩm (không có dư lượng thuốc kháng sinh).

Qua 3 năm thực hiện dự án, Công ty Cổ phần Phú Thành Đạt đã đảm bảo đúng mục tiêu, yêu cầu đề ra. Mật độ thả 400 con/m²; Tỷ

lệ sống trung bình 78%, vượt so với yêu cầu ≥70%; Trọng lượng trung bình 152 con/kg; Hệ số thức ăn FCR = 1.96, vượt so với yêu cầu FCR= 2. Năng suất đạt 20,7 tấn/ha, vượt so với yêu cầu ≥20 tấn/ha. Đảm bảo an toàn vệ sinh thực phẩm. Lợi nhuận đạt 1.451 triệu đồng/ha.

Dự án đã chuyển giao các quy trình kỹ thuật có chất lượng, giúp cán bộ kỹ thuật và hộ dân tham gia dự án nâng cao trình độ kỹ thuật nuôi ốc hương thương phẩm. Thông qua dự án đã hoàn thiện các quy trình kỹ thuật nuôi ốc hương thương phẩm hiệu quả, ngắn gọn, dễ hiểu, dễ áp dụng phù hợp đặc điểm, điều kiện người nuôi ốc hương tại tỉnh Quảng Bình.

Dự án góp phần giải quyết công ăn việc làm, tăng thu nhập, cải thiện và nâng cao đời sống cho người dân vùng ven biển bãi ngang. Từ thành công của dự án, tạo cơ sở quan trọng để chính quyền địa phương tiếp tục thực hiện chương trình chuyển đổi cơ cấu cây trồng, vật nuôi phù hợp, thích ứng với biến đổi khí hậu ■